

Apologeticus Dei. VI.
IN NOME JESU!
DISPUTATIO THEOLOGICA
De
TESTIMONIO
AUGUSTINI, ET COE-
TERORUM S.PATRUM,
CIRCA CAUSAM MALI
PER SE.

QUAM
Dei O. Max. Auxilio,
In Regiâ Universitate Aboënsi,
cum consensu Reverendæ
Fac. Theologicæ,
P RÆS I D E
ENEVALDO SUENONIO,
Q. G. A. S. S. Theol. Doct. Prof. prim.
nec non h. t. Inspectore Reg.
Alumnorum.

Defendere conabitur
MAGNUS HERNERUS Smol.
In Audit. Sup. & Max. ad d. 10. Febr.
Anno gratiae M. DC. LXXVII.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO, Acad. Typ

ВІНОМІСТЬ
ЗОГУЛІСТІЯ
МІЛЯТА І СІРІЯ
ІЗАМІСІА СІДІВ
ІЗАКІВ

oiliuA xem. O

卷之三

Evaluado Sustancial

CENTRALIA

וְאַתָּה תִּשְׁמַח בְּנֵי צִדְקָה 3-1

MAGNIS HABENTUR
MAGNIS HABENTUR

Y. 1595. M. DC. LXVII.

ДОДА

Фото: Альбом «Наша Победа»

BEZA ADVERSARIORUM PRINCEPS Re-

D I S P.

futari allegato ultimo loco his-
ce observationibus potest.

Ref.

M A C

H E R I

R O, S

I.

NEQUE invito, neque ignorantie, neque otiosae
præscientie, ac proinde revera sic volente
& decernente Deo, fuisse lapsos, scil. protoplas-

Respondeo: a. Vox invitum si coincidit cum Coacto, valet propositio prima; Sin opponatur Spontaneo ac Lubenti, opinio falsa est: quis enim Gallinam dicaret, libenter admittere perditionem pullorum, nisi Spiritui S. malit est diametro, in os contradicere? Matth. 23: 37. Maximè cum suos pullos protoplastos Deus ipse creavit ad sui imaginem, Gen. 1:27. Imago autem Dei non est iniquitia, impietas damnatio; sed justitia, Sanctitas, Sapientia, Beatitudo. &c.

Resp. b. Argumentari à Scientia ad Voluntatem N. V. C. sic novit aliquis subditus se potiturum Rege tyranno, cum tamen non velit eum,

L

Ref.

Resp. γ. Non omnis præscientia est coniuncta cum *Decreto*: Illa enim absolvitur nudo intuitu; hoc progeries ultra: Illa est in intellectu, hoc in voluntate; Illa dum in Deo dicitur esse non otiosa, habetur respectus non ad objectum, sed finem, quā malum ad bonum exitum dirigitur: longe n. aliud est malum ipsum ejusdemque patratio, & mali directio ad bonum scopum: Aliud itidē est absolutè cognoscere decreta cum permissione, aut sub quāvis conditione; Aliud dare rei futuræ futuritionis conditionem, *Deut* 31: 21.

Resp. δ. *Lopsum esse factum voluntate ac decreto Dei*, proferendæ sunt tabulæ testatoriae: Mittamus asinam sub montem, & ascendamus in montem cum Abrahamo, ut audiamus Deum loquenter, *Gen.* 22: 5. II. seqq.

H. Deum justè & bene decrevisse id quod resp. hominum ingens fuit peccatum,

Resp. i. Id utiq; est duas Deo contrarias voluntates tribuere, quod sapit *Machæstum*.

2. Ut vitium morale specificationem accipit

accipit ab intentione agentis contra mandatum Dei, ita vitium semper manet vitium seu peccatum, quomodo cum que consideretur: Deus enim non potest negare seipsum, *Vae ijs qui dicunt malum bonum & bonum malum, Esa. 5: 20.*

III. Dictum ab Augustino quod attinet; quod malum est in se, mali rationem non habet, quatenus a Deo pendet, sed quatenus bonum etiam est ut sint mala, qua alioqui Deus esse non sineret, non sinit a. utique nolens, sed volens.

Resp. a. Augustinum Augustino opponimus; idem n. in scripto de Articulis sibi falsò impositis art. 10. sic scribit: *Si Dei voluntate homines peccarent, non esset futurum judicium.* Et in Lib. 83. Quæst. q. 3. ait: *Idem est dicere auctore & Deo volente.* Ex quo colligo, cum peccata Deo autore non fiant, ideo nec Deo volente fieri.

Resp. β. Quinimò, Idem B. Augustinus de his ijsdem accusatus Blasphemis, alibi eas sui defensione tanquam da-

mnatas abstulerit. nam Responsione 13.
ad articulos sibi falsò impositos sic scri-
bit: Nefas est Deo adscribere talium ruina-
rum causas, qui etsi ex æternâ scientiâ præ-
cognitum habet, quid unius cujusq; meritis
retributurus sit, nemini tamen per hoc quo-
falli non potest, aut necessitatem aut *Volun-*
tatem intulit delinquendi. Si ergò à justitiâ
& pietate quis deficit, suo in præceps fertur
arbitrio, suâ concupiscentiâ trahitur, suâ per-
suasione decipitur. Nihil ibi pater, nihil fi-
lius, nihil Spiritus Sanctus, nec in tali nego-
tio, quicquam divinæ voluntatis intervenit,
cujus ope scimus multos ne laberentur, reten-
tos, nullos autem ut laberentur impulsos.
Hic non substituam ea, quæ contra ad-
versarios pro nobis scripsit in tribus de
Lib. Arbitrio Libris; Epist. 105. ad Six-
tum, Libris de prædest. Lib. 5. de civ.
Dei c. 8. & 9. Lib. 13. de Trin. c. 12. Lib.
de verâ Innocentiâ c. 379. Tract. 53. in
Joann. & alibi multoties. Ast unicum
locum ex Lib. 83. Quæst. 21. annotare
placet, verba sunt hæc seqq.

Quisquis omnium quæ sunt author est, &
ad cuius bonitatem id tantum pertinet, ut sit
omne est, non esse ad eum nullo pacto perti-
nere

nere potest. Omne a. quod deficit, ab eo quod est esse, deficit & tendit in non esse. Esse autem & in nullo deficere bonum est, & malum deficere. At ille ad quem non esse non pertinet, non est causa deficiendi, id est, tendendi ad non esse, quia, ut ita dicam, essendi causa est, boni igitur tantum modò causa est, & propterea à ipse unum bonum est, quocirca mali autor est? quia omnium quæ sunt author est, quia in quantum sunt, in tantū bona sunt.

Ne autem *Calviniani* in hoc puncto Religionis suæ hæresi subsidium quærant à venerandâ antiquitate residua, placet judicia reliquorum S.S. Patrū maximam partem inde ab Apostolorum fere temporibus secutisq; seculis hoc loco per hanc occasionem allegare. Ac primum quidem cum Apostoli Jacobi Temporibus impietatis hujus vermes inciperent serpere, qui Deo O. M. palam *Tentationem* adscriberent, Respondebat Jacobus c. i: 17.

Nemo dum tentatur, dicat se à Deo tentari: quia Deus neminem tentat ad malum. Et Paulus i. Cor. 10. testatur Deum, quia fidelis sit, ultra posse neminem tentare! *Verum ad salutarem exitum à se immis-*

fas probationes dirigi. Anno post natum & exaltatum Christum 170. *Florinus*, quidam *Montani* hæretici discipulus, ab Ecclesiâ Catholicâ hæreticus & ipse declaratus est, quod plus quam ullus hæreticorum palam assenserè ausus fuerit, *Deum peccati authorem esse*, quod reverè *Calvinianorum* dogma esse ex actis longè evidentissimum est. Conf. *Irenaeus* & ex eo *Euseb.* Lib. 5. hist. c. 20. *Justinus* in *Dial.* cum *Tryphone* ait: *Non esse Deum in causa, ut prædestinati fiant in iusti; Sed suâ quemq[ue] culpâ talem esse.* Item, si verbum prædicat aliquos damnandos ideo prædicere, quia præscivit incorrigibiles, non quia tales à Deo facti sunt. Item.

In *Quæst.* 58. ad *orthodoxos*, Si Christum oportebat ab uno discipulorum prodi, ut fieret quod scriptum erat: Christus causa est impletionis scripturæ, non prodictionis judæ. Hujus enim judas ipse autor fuit, quem futurum sciens Deus prædictie per literas. Hæc prænotio non est causa ejus quod futurum erat, sed quod futurum erat causa est prænotiois. non enim prænotionem sequi-

sequitur res futura sed rem futuram prænotio, nec ullo pacto, qui prænoscit, causa est rei futuræ. *Hac ille.*

Hoc seculo vixit etiam *Irenæus* qui *Valentinianos* hæreticos accusavit & refutavit, quod docuerint (*Idem quod Calviniani*) Indurationē Pharaonis, traditionem insensum reprobū, Excœcationē &c. esse opera Dei ex divinā necessitate hominib⁹ perpetranda imposita L. 4. c. 47. 48.

Clemens quoq; Alexand. Lib. 4. Strom. in hanc erumpit Sententiam: *Quod homo elegerit, atq; adeò id, quod erat vetitum elegerit, non est culpa in Deum conferenda.* Sequentis seculi initio vixit *Tertullianus*, qui in *Libro de Christi carne* disputat de lapsu, & non Deo eundem, sed homini adscribendum statuit. Ac Lib. 2. Cont. *Marcionem* scribit: *Sicut Deus homini vite statum induxit; Ita homo sibi mortuū tantum attraxit.* Ubi negat Deum peccati authorem esse.

Origenes, qui Tertulliano vicinus erat, Homil. 1. in Genes. & Lib. 4. c. Celsum, causam malorum à Deo removendo, in ipsum diabolum transfert.

Athanasius in Oratione contra Idola
satis prolixâ, absurdum & impossibile
esse invictissimis argumentis demon-
strat, Deum malorum causam existere.

Quoniam verò incomparabilis autor
 non invenitur in cujusvis nostrûm Bi-
 bliotheçâ, duxi consultum non nullas
 pagellas integras videlicet 1. 2. 3. 4. & 5.
 prout in meo Exemplari extant, ex eâ-
 dem B. Athanasiij nostri, Episcopi olim Ale-
 xandrini gravissimi & postea Martyris San-
 ctissimi oratione, bonâ fide describere.
 Quam orationem præmissis paucis præ-
 paratorijs, hunc in modum exorditur.

Dicemus igitur quatenus da-
 bitur, primo loco refutantes in-
 fidelium inscitiam ut depulsis
 mendacijs, veritas postea ipsa per
 se resplendeat. Quin & tu quoq;
 mi homo, certus sis fidentiq; ani-
 mo, quod si veritati credideris, &
 Christum cognoveris, nunquam
 fore

fore ut te deceptum putas. Congruum a. censeo, tecum, qui Christi Studiosus es, de Christo disputatione, quoniam omnibus rebus prætiosiorem hanc cognitionem fidemq; te existimare non dubito. Principio quidem malitia non fuit, quoniam ne nunc quidem in sanctis est, neq; adversus eos quicquam solidi aut substantiæ habet, sed mortales eam postmodum excogitare cœperunt, & adversus seiplos effigurarunt, eadem scilicet ratione, quâ & Idolorū commenta effinxerunt & ea quæ nihil erant, tanquam quæ essent animo conceperunt. Mundi enim opifex & omnium Imperator Deus, qui omnem substantiam, humanamque intelligentiam longè superat utpote bonus, & omnes

bonitate præcellens, per suum verbum Salvatorem nostrum Iesum Christum, humanum genus ad suam ipsius imaginem effinxit, hominemq; rerum contemplationem peritumq; communicatione suæ cum illo similitudinis effecit, tribuens ei suæ æternitatis intellectum & cognitionem, ut dum hanc similitudinem naturæ tueretur, nunquam neq; à cogitatione imaginationeq; Dei absisteret, neq; à convictu sanctorum desiliret, sed possidens donatoris sui gratiam, possidens quoq; propriam ex Patris ratione vim, exultaret pariter, & Deo familiaris esset, vivens innoxiam beatamq; hoc est, immortalem vitam. Nullo enim impedimento implicitus, quod Dei cognitionem remorari pos-

posset, spectat quidem semper suâ puritate, patris imaginem Dei verbum, ad cuius exemplar ipse creatus est, & obstupescit animo, ad ejus in rebus creatis providentiam, & celsior jam inde super omnia sensibilia imaginationesq; corporeas redditus, ad ea quæ in cœlo sunt divina & intelligibilia, perspicacitate ac viribus animi evexit, illisq; coaptatur. Qvum enim corporalibus commercijs non immiscetur mens humana, neq; ullam ex rebus extraneis admixtam trahit cupiditatem, sed sibi tota adest, ut à principio condita fuit: tum sensibilia & omnia humana transcendens in sublime evolat: & verbum intuens, videt quoq; in eo ipso & verbi patrem, delectaturq; istiusmodi spectaculo, &

lo, & ejus desiderio rejuvenescit.

Ut igitur primum hominem, qui etiam secundum hebræam linguam Adam, id est, homo appellatus est, ajunt Sacræ scripturæ principiò liberioris in verecundiorisq; fiduciæ mentem erga Deum habuisse, & cum sanctis conversatum esse in contemplatione intelligibilem, quam habuit in eo loco, quem Moïses figurate Paradisum nominavit: sufficit enim animæ puritas, ut Deum per se speculetur, quemadmodum & Dominus dixit Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt, ita quidem opifex rerum, ut dictum est, genus humanum conditum, in eo statu permanere voluit, sed ipsi neglectu meliorum, tædioque ea per vim ingenij persequen-

sequendi illa quæ ipsis propinquiora erant, requisidere, propinquiora a. erant corpora ipsorum corporeiq; sensus. Unde ab intelligibili animū se vocārūt, seipsoſq; animo circumspicere incepavērunt, circumspectis porrò consideratisq; seipſis, corpus corporeosq; sensus amplexi, ac quasi suis proprijsque decepti, in sui cupidinem corruerunt, sui contemplationem divinitatis contemplationi anteponentes. Hic igitur diutius commorati, neque à propinquioribus rebus deflexi, animam quidem suam corporalibus voluptatibus, turbidam jam & permixtam omni concupiscentiâ obruerunt. Tandem factum est, ut prorsus sint oblii suarum virium, quas ab initio à Deo accepere,

ceperant. Id autem verum esse, vel in primo homine conspicias, quemadmodum S. Scripturæ de eo testantur. Ille enim quamdiu mentem habuit ad Deum, Deiq; contemplationem intentam, a-
versus alienusq; fuit à corporeis spectaculis: ubi autem suasu ser-
pentis abstitit à cogitando intel-
ligendoq; Deo, seipsum autem
considerare occœpit; statim in
concupiscentias corporeas uterq;
delapsus est, seque nudos esse co-
gnoverunt, quo cognito, erubue-
runt. Cognoverunt autem se nu-
dos, non tantoperè quod amicu-
lis vestium carerent, quàm quod
exuti essent divinarum rerum
contemplatione, ac jam deinde
animum suum ad contraria trans-
tulerunt, Ubi enim defecerant
à desi-

à desiderio intelligentiâq; unius & veri numinis, in variis deinde corporis alias atq; alias cupiditates præcipites ierunt. Postremò ut fieri solet, frequenti usurpatiōne vetitarum cupidinum, in habitum tandem occalluerunt, adeò ut jam ab eo tempore eas relinquere reformidârint: hinc jam ignaviæ & timores ac voluptates emersere, nihilq; nisi mortale sapere in animis coalitum est. Nolens siquidem à concupiscentijs absistere, mortem exhorret & segregationem à corpore. Rursum desiderijs Laborans earum rerum, quibus provoto potiri nequit: cædes injuriasq; facere studio habet. Cœterum, quanam ratione ista agat, operæ pretium est, ut pro viribus exponam. Ubi
defe

defecit à rerum intelligibilium considerationemens, viribus corporis sui abutens, gaudensquerrum corporalium spectaculo, & per errorem existimans voluptatem sibi bonam esse, ipso vocabulo boni abutitur, & voluptatem ipsum verum bonum censet, non aliter quam si quis mente attonitus, gladium postulet in obsvium quemq; id sibi persuadens sapientis esse. Amore deinde voluptatis irretita, varijs modis eam exercere instituit. Nam qvum mobilis agilisq; naturæ sit, et si se à bono averterit, à motu tamen non conquiescit: Movetur igitur, sed jam non secundum veritatem neque Deum spectat, sed res nihili, easq; veras ac solidas arbitrata essentias, vires suas occupat,

cupat, ijsq; ad eas, quas commenta est, voluptates, abutitur, ideo quod libera sit & sui arbitrij. Potest enim ut ad bona se inclinare, ita bona quoq; aversari. Cæterum, ubi bonū aversata est, omnia contraria imaginatur & cogitat, quippè quæ à motu conquiescere nequeat, quū natura, ut dixi, perquam mobilis sit. Quæ cum liberum sui jus arbitriumq; intuetur: & sentit se in utramq; partem corporeis membris uti posse, tum ad ea quæ sunt, tum ad ea quæ non sunt. Ea a. quæ sunt appello *Bona*: quæ nō sunt, *Mala*: quæ sunt, ideo à me vocantur bona, quoniam à Deo, qui est *Essentia ipsa*, exemplar trahunt: quæ non sunt, mala nuncupamus, eò quòd, cum nullâ essentiâ subsistant, hominum commentis efficta sint. Qvum enim corpus oculos habeat, rerum naturæ contemplationi destinatos, ut ex ejus conciunâ modulataq; compositione opificē agnosceret: Qvumq; item auditum habeat auscultandis divinis scripturis, & Dei legibus idoneum, manus quoq; illi aptæ sint, tum

ad necessarios usus, tum ad eas in preci-
bus ad Deum porrigendas, fieri non po-
test, quin ubi anima degenerat desciscit q
à bonorum contemplatione, motuque
in ijs rebus exercendō, aberret devia, ad
res contrarias. Deinde vires suas, ut di-
xi, ipsa considerans, ijsq; abutens, ani-
madvertit, sese ad res contrarias mem-
bra corporis sui dirigere posse. atq; ideo
pro contemplatione rerum naturæ ad
concupiscentias oculos avertit, specimē
de se præbens, ostentansq; se & hoc
quoq; posse. persvasa interim dum mo-
dò se moveat, suam se ipsius dignitatem
tueri & nequaquam errare, si quod po-
test, agat, inscia quod non simpliciter
condita sit ad movendum, sed ut se ad
id quod decet, moveat. Hujus gratiâ A-
postolus suâ voce admonet: Omnia li-
cere, sed non omnia expedire. Auda-
cia tamen hominum, non ad id quod
expediens, aut decorum est, sed ad id
quod ipsis possibile est, respiciens, con-
traria molitur. Unde & manus in di-
versum movens, cædes perpetrat, & au-
ditum

ditum ad obauditionem, aliaq; membra pro legitimâ liberorum procreatiōne, ad adulterium: linguam item pro benedicentiā ad blasphemias, convitia & pejerationes traducit. Rursus manus ad furta & verberationes hominum sibi specie similiū, & olfactum ad multiplicia genera meritriciorum odo-rum: pedes verò ad celerem impetum effundendi sanguinis, ventrem quoq; ad ebrietatem & satietatem inexplebi-lem transfert. Quæ omnia vitia, & cri-mina animæ sunt, causaq; horum non aliunde, quam rerum meliorum aver-satione. Ut enim si auriga insensis in stadio equis, negligens scopi, ad quem cursus dirigendus sit avertensq; se ab eo, duntaxat equos ad cursuram impels-lat, ut potest: potest a. ut vult, ac subinde illas in obvios agat, subinde quoq; per præcipitia instiget, veclatus quò eum pernicietas equorum abripuerit, in-terim sibi persuadens qvum ita aurige-tur, sese à scopo non excidere, utpote qui ad solum cursum oculos intentos

habeat, nec se videat extra scopum pa-
labundum versari: ita quoque anima
quæ se avertit ab orbita Dei, & præter
decorum incitat membra corporis sui
vel potius ipsa ex se incitata, una cum
membris perperam agit, sibiq; malum
fingit, nihil interim animadvertisse
se à viâ deerrare & extra veritatis scopū
ferri. Quem scopum Christi gerulus
Paulus in oculis habens ita locutus est:
Secundum scopum persequor præmi-
um supernæ vocationis Jesu Christi. Re-
spectans igitur quod bonum est Paulus,
nunquam quod malum erat operatus
est. Ethnicorum quidam errabundi iti-
neris, & Christi ignari, substantiam es-
se, & perse in rerum naturâ consistere
malitiam pronunciârunt, dupli ratione
à vero devij, vel quia mundi opifi-
cem defraudant creatione rerum omnis-
um, quæ in naturâ sunt; non enim re-
rum Dominus haberî posset, si pro il-
lorum dogmate, malitia res solida es-
set & vera essentia subsisteret: vel si il-
lum omnium Conditorem volunt, ne-
ces-

cessariò quoq; dabunt etiam malum conditorem esse, quippe cum secundum illos etiam malum inter res creatas ad numeretur. Id autem absurdum simul & impossibile fuerit. Non enim ex bono malum, neq; in eo est, neq; per eum: alioqui pro bono haberri non possit, cum aut miscellaneam contaminatamque naturam haberet, aut causa Authorq; malorum existeret. Hæretici vero decidui ex majorum traditione naufragiq; in fide, & ipsi quoq; per delyrium veram essentiam malitiæ attribuūt. Commenti præter verum Christi patrem, aliud esse Deum, sumq; ingenitum, malum conditorem, Choragumq; illumq; ipsum Naturæ opificem esse. Hos quidē aliquis facile refutarit, tum ex Scripturis, tum cogitatū humanæ mentis, quā ista per insaniam commenti sunt. Dominus igitur & Servator noster Jesus Christus in suis Evangelij ait, Moysis verba Corrobora, Dominum ac Deum unum esse: Confiteor inquiens, tibi pater, domine cœli & terræ. Quod

si unus est Deus, idemq; cœli & terræ Dominus; qui fieri potest, ut alius sit Deus præter ipsum? Ubi erit illorum Deus, qvum omnia unus & verus Deus adims, pleat, quæ cœli terraq; ambitu comprehenduntur? Aut quânam ratione, ali-us sit conditor, earum rerum quarum ipse Deus & Pater Christi Dominus est? Ut vox Servatoris indicat, nisi scilicet, ut in æquilibrio malum Deum, invicem quoq; boni Dei Dominum esse posse af-firment. Sed si hoc loquantur, vide mihi, quæso, in quantam impietatem pro-lapsuri sint. Inter illos n. qui pares sunt viribus, eminentiorem & potentiorem non invenias. Nam si concedas, ut nolē-te altero, alter tamē esse & existere pos-set, æqua in ambobus potestas, & imbe-cillitas fuerit, par quidem in eo potestas quod alter alterius voluntatem vincat eo ipso, quod altero invito esse possit: par item imbecillitas amborum in hoc est, quod nolentibus ipsis, ea quæ nolint eveniant. Est n. bonus, præter volun-tatem mali: & malus præter volun-ta-

tatem boni. Alioqui & hoc quispiam illis responderit: Si res visibiles *mali* sunt, quæ nam sunt opera *boni*? Nihil n. aliud appareat, præterquam ista rerum natura ab opifice condita. Aut quodnam erit indicium, unde intelligatur bonus ille esse, non existentibus ullis operibus, per quæ agnoscatur? Ex operibus enim opifex cognoscitur. Aut duo Contrarij simul esse qui poterint? aut quod eorum interstitium, ut à se invicem dirimantur? Certum enim est eos simul esse non posse, eo quod mutuâ pernicie, in se invicem ferantur: quin nec alter in altero consistere potest, ob impermixtilem, dissimilemq; naturam. Ergò tertium quoddam erit, quod ipsos dirimat, & hoc ipsum quoq; Deus. Sed cujus naturæ hic tertius fuerit, bonæ ne malæ? in incerto erit. Nam utriusque naturæ esse uon poterit. Ita igitur infirmâ, futiliâ, demonstratâ illorum sententiâ, necesse est veritatem Ecclesiastici dogmatis explendescere: Nullum malum nec à Deo, nec in Deo, nec ab i-

nitio extitisse, neq; ullam esse ejus substantiam. Sed homines per privationem imaginandi cogitandiq; boni, sibi illud quod malum est, comminisci incepert, effinxeruntq; pro libidine, ea, quæ non erant. Ut n. si quis Sole præsente, & universa terrarum suo jubare illustrante, conniveat clausis oculis, ac inde tenebras, quæ nullæ sunt, animo fingat, ac postmodum quasi in tenebris ambulans oberrret, ut nunc lapsante grādu procidat, nunc ad præcipitia sese incitet, arbitratus interim, non lucem, sed tenebras esse, seq; intueri, qvum nihil videat: Ita quoq; mens humana clausis oculis, quibus Deum contemplari poterat, effectis suâ imaginatione malis, in ijs sese agitat ac moyet, infacia interim se nihil agere, dum se maximè negotiosam præbet. Et quæ naturâ non subsistunt, animo comminiscitur. Non enim qualis à principio condita fuit, talis permanet, sed qualem seipsum contaminando reddit. Condita enim est, ut Deum spectet, & ab eo illustretur, ipsa

psa vero pro Deo, mortalia & tenebras exquisivit, ut alicubi Spiritus Scripto prodidit. Deus hominem rectum fecit, ipsi a. exquisiverunt multiplicia cōmenta. Malitiæ igitur inventio & exco-
gitatio, hominibus ab initio ita excita,
& conficta est.

Hæc B. Athanasius juxta versionem Petri Nannij Alcmariani, Prof. Lovan. Sextâ ætate, cum, referente Sigeberto, in Gallijs damnata prædestinariorum hæresis extitisset. Quæ cum hodiernis Reformatis affirmaret, peccata non solum permittente & præsciente, sed etiam volente, decernente & prædestinante Deo fieri, execratus est eam Prosper ad obje-
ctiones vincentij, his verbis : Voluntas Dei nnnquam vult nisi bona : præscientia au-
tem & bona noscit & mala : Sed bona quæ aut ipse faciet, aut etiam ut nos faciamus im-
perat : mala autem quæ omnino ipse non fa-
cit, nec fieri suasit, nec impulit. Et Iterum
Infidelitas non Credentium Evangelio, ne-
quaquam ex Dei prædestinatione generatur :
bonorum n. Deus Author est, non malorum.

Fulgentius ad Monimum lib. i: cap. ult.

testatur paulò post D. Augustini obitum
fuisse quosdam qui ex malè intellecto
Libro Augustini de prædestinatione
Sanctorum, collegerint, Deum præde-
stinasse impium ad opera mala, ac pro-
inde fieri omnia mala ex decreto & im-
pulsu Dei. Qui error eodem funda-
mento, lubrico scilicet, nititur, quo
Calviniani hodierni. Verùm is non so-
lum à Concilio Arausicanō II. Anathema-
te percussus & à Leone alijsq; solidè re-
futatus; Sed & à Prospero & Fulgentio
invictis argumentis rejectus, & ab Augu-
stini sententiâ liquidò sequestratus est.

Hæc autem ratio ejus colligitur in allegato
loco: *In Dei operib.* nihil esse potest non ple-
num sapientiæ; nulla autem potest ex cogi-
tari ratio, cur Deus velit aut faciat homines
peccare: non igitur id vult aut facit. Quia
in omni opere aut misericordia aut Justitia
cernitur: nam omnes viæ ejus misericordia
& veritas, Psal. 24. Et quidem cur Deus ex
injusto faciat justum, ratio reddi potest, quia
in eo opere misericordia divina mirificè de-
claratur; At, cur ex Justo facere velit inju-
stum, non potest ratio reddi, cum in hoc ope-
re nec

re nec misericordia nec justitia, sed iniquitas potius & crudelitas locum habeant.

Primasius alter cum Prospero, Augustini discipulus, in c. 10. ad Rom. Satanam ipsum voluntate quâ malus est, à Deo esse negat, nisi quâ bona creatura Dei est: atque ita opus divinum ab ejus aeternâ probè distinguit.

Gregorius Lib. Moral. 29. c. 21. scribit: Dominus author est naturæ, non culpæ.

Theophylactus in cap. I. ad Rom. ait: Tradidit, id est, permisit, non secus quam Medicus solet, qui cum valetudine laboranti ut sanescat medetur, deinde ingravescenti morbo, ut afflicteretur eundem permittit; si incontinentem videat, & sibi minus obtemperantem.

Anselmus lib. de Lib. Arbit. c. 8. sic fatur: Justa voluntas hominis est ea tantum, quæ vult id quod Deus Vult eam velle, injusta vero è contrario est ea, quæ vult id, quod Deus non vult eam velle. Unde concluditur, Contra Calvinianos: Si Deus vellet hominem peccare, vellet per manifestam contradictionem, id Deus hominem velle, quod non vult eum velle.

Hæ & alia Sanctorum patrum sententiæ tantum abest ut vel unicum sapient Spiritum Calvinisticum, ut vele undem serio abominentur, atq; unanimiter condemnent. Coeterum, ut eram Testimonium ab Ireneo antiquissimo patre exorsus; ita in eodem desinam. Ita enim ille aduersus hæreses Valentini & Similium Lib. III. c. 22. p. mihi 187. 188. 189. hanc eandem causam perorat. Titulus. *Quare μακρόθυμος fuit Deus in obedientiâ hominis?*

Magnanimus igitur fuit Deus deficiente homine eamq; per verbum esse victoriam reddendam ei prævidens. Cum enim perficiebatur virtus in infirmitate, benignitatem Dei & magnificentissimam ostendebat virtutem. Sicut enim patienter sustinuit absorberi Jonam à Ceto, non ut absorberetur, & in totum periret, sed ut evomitus magis subigeretur Deo, & plùs glorificaret Deum, qui inseparabilem salutem ei donans, sed & firmam pœnitentiam faceret inimicis, ut converterentur ad Dominum qui eos liberaret à morte, conterritos ab eo signo quod factum erat circa Jonam, quemadmodum Scriptura de his dicit. Et reversi sunt unus quisq; à viâ sua

suâ malâ, & injustitia quæ erat in manibus eorum, dicentes, qui scit si convertatur Deus, & averterat iram suam à nobis & non peribimus? Sic & ab initio fuit patiens Deus hominem absorberi à magno Ceto, qui fuit autor prævaricationis, non ut absorptus in totum periret, sed præstruens & præparans ad inventionem salutis quæ facta est à verbo per signum Jonæ, his qui [eandem] cum Jonâ de Deo sententiam habuerunt, & confessi fuerunt & dixerunt, Servus Domini ego sum, & Dominum Deum cœli ego colo, qui fecit mare & aridam. Ut inseparabilem homo à Deo percipiens salutem, resurgat à mortuis, & clarificet Deum & eam quæ à Jonâ Prophetâ est dicat vocem, Clamavi ad Dominum meum in tribulatione meâ, & exaudivit me de ventre inferni: & semper permaneat glorificans Deum, & sine intermissione gratias referens pro eâ salute quam consecutus est ab eo: ut non glorietur in conspectu Domini omnis caro, nec unquam de Deo contrarium sensum accipiat homo, propriam naturaliter arbitrans eam quæ circa se esset incorruptelam, & non tenens veritatem, inani supercilie jactaretur, quasi naturaliter similis esset Deo. Ingratus enim magis e-

um hoc ei qui eum fecerat percipiens, & dilectionem quam habebat, Deus in homine obfuscabat & excœcabat sensum suum ad non sentiendum quod sit de Deo dignum, Comparans & æqualem se iudicans Deo, Hæc ergò fuit Magnanimitas Dei, ut per omnia pertransiens homo & morum agnitionem percipiens, de hinc veniens ad resurrectionem quæ est à mortuis, & experimento discens, unde liberatus est, semper gratus existat Domino, munus incorruptæ consecutus ab eo, ut plus diligeret eum. Cui enim plus dimittitur plus diligit. Cognoscat autem semetipsum quoniam mortal is & insirmus est, intelligat a. & Dominum quoniam in tantum immortalis & potens est, uti & mortali immortalitatem & temporali æternitatem donet. Intelligat autem & reliquas virtutes Dei omnes in semetipsum ostensas, per quas endoctus sentiat de Deo, quantus est Deus: gloria enim hominis Deus, Operationes verò Dei & omnis Sapientiæ ejus & virtutis receptaculum, homo. Quemadmodum Medicus in his qui ægrotant probatur, sic & Deus in hominibus manifestatur. Quapropter & Paulus ait, Conclusit autem Deus omnia in incredulitate, ut o-

mnium misereatur, non de Spiritalibus
Æonibus dicens hæc, sed de homine qui
fuit inobediens Deo, & projectus de Im-
mortalitate, de hinc misericordiam conse-
cutus est, per Filium Dei, eam quæ est per-
ipsum percipiens adoptionem. Hic enim
tenens sine inflatione & Jactantiâ veram
gloriam, de his quæ facta sunt, & de eo
qui fecit, qui est potentissimus omnium
Deus, quique omnibus ut sint præstítit,
& manens in dilectione ejus, & subjectione
& gratiarum actione majorem ab eo glo-
riam accipiet proiectus, dum consimilis
fiat ejus qui pro eo mortuus est, quoniam &
ipse in similitudine carnis peccati factus est, ut
condemnaret peccatum, & jam quasi con-
demnatum proijceret illud extra carnem,
provocaret autem in similitudinem suam ho-
minem, imitatorem eum assignans Deo, &
in paternam imponens Regulam ad viden-
dum Deum, & capere patrem donans,
verbum Dei quod habitavit in homine, &
Filius hominis factus est, ut assuferet ho-
minem percipere Deum, & assuferet De-
um habitare in homine, secundum placitum
patri. Propter hoc ergo signum salutis no-
stræ, eum qui ex Virgine Emanuel est ipse
Dominus, quoniam ipse Dominus erat qui
sal-

salvabat eos, quia per semet ipsos non habebant salvari: & propter hoc Paulus infirmitatem hominis Annuncians ait, scio enim quoniam non habitat in carne mea bonum, significans quoniam non à nobis, sed à Deo est bonum salutis nostræ. Et iterum. Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Deinde infert Liberatorem, Gratia Jesu Christi Domini nostri. Hoc autem idem & Esaias. Confortamini, inquit, manus resolutæ & genua debilia adhortamini, pusillanimes sensu confortamini, ne timeatis; Ecce Deus noster judicium retribuit, & retributurus est, ipse veniet & salvabit nos. Hoc quoniam non à nobis sed à Dei adiumento habuimus Salvari.

Explicit caput.

*Sequuntur nunc II. Argumenta,
SPECIALIA, quibus Calvinianorum
cohors utitur seorsim, cum suis Re-
futationibus Elenchiticis.*

Petuntur a. illa vel è scripturis.
vel ex humanâ ratiocinatione.

I. è scripturis sunt seqq.

I. Quicquid

Ad

JUVENEM

Artium ac scientiarum ingenio capaci,
Dn. MAGNUM HERNERUM

ομοκώρου:

Dote quidem grandi; pravum discernere
ab æquo,

Edocuit matrem, sors vagabunda, novam!
Posteritatis erit, cladis meminisse priorum,
Auctoremq; boni nec sinat esse mali.
Indole fucatam pergis dispellere gentem,
HERNERE ut valeat palma probata Tibi.

L. Mq;

ELIAS TIL-LANDZ
Med. Doct. & Prof. p. t. Acad.
Ab. Rector.

Ad

Eruditione ac Humanitate conspicuum

Dn. RESPONDENTEM:

MAGNUM HERNERUM

Wexioniâ Smolandum:

Amicum, sympathetiam & commilitonem
dilectum:

A Ch, homines, rectæ nimirū rationis inanes,
Dicite, quis versat pectora vestm furor?
Undiq; circumstas nos immanissimus hostis,
Subdolaq; ex omni retia parte locat.

Caperæq; inbians, nunc hac nūc circuiz illat,
Posse ne auctupij præmia ferre sui;

Et 189

Et tamen amantes trahit affectata voluptas;
Carpere præcipites in mala nostra vias:
Netmoveat insanos propriæ jaætum salutis
Propria; causantur sed pereundo Deum!

L. Mq;

P R A E S E S.

! Politissime HERNERE, amice perdilege

R Ecce facis qui optimum Deum differendo
liberas à suspicione mali. Imples eâ ra-
tione quod & sanctitas Dei jubet, & animus
quilibet devotus maxime cupit Vale.

Tuus

P E T R U S Bång

JUVENI,

Natalibus pariterq; palladis artibus conspicuo,

D N. MAGNQ HERNERO,
amico & patriotæ perdilecto

S Vadam, quâ gaudes monstrare molimina
clara;

Hernere à puero fædere juncte mibi!

Sic tu doctorum relegis vestigia patrum:

Emundans Jovæ dogmata vafricie,

Devotus pergas numen cœlestè precatus!

Pramia Te tandem magna manere scies.

Sic gratulari volui

P E T R U S Hahn.